

طرح برنامه «زینت» با موضوع حجاب و عفاف

(درسه ساحتار)

طراح: عالیہ ہادی دولت آباد

بهار ۱۴۰۳

زنان همواره در تاریخ ایران از جایگاه والایی برخوردار بودند آن‌ها نقش اجتماعی و خانوادگی خود را توأمان با یکدیگر انجام می‌دادند و برای کشور ما تاریخ سازی می‌کردند گاهی فرزندان بزرگی تربیت می‌کردند و گاهی نیز خود به میدان دفاع از ایران آمده‌اند و افتخار آفرینی کرده‌اند همه‌ی این افتخارات و نقش آفرینی‌های ماندگار در تاریخ ایران زمین درحالی اتفاق افتاده است که حیا و عفت همواره دو عنصر جدانشدنی از زن ایرانی بوده است موضوعی که ارتباطی با دوران اسلامی فقط ندارد و پیش از اسلام نیز صفتی بارز برای زنان کشور ما بوده است.

حجاب در ایران باستان هم جایگاه بسیار بالایی داشته است البته با این تفاوت که پیش از ورود اسلام به ایران، این موضوع فقط در اختیار زنان طبقه‌ی اشراف بوده است اما بعد از ورود اسلام دیگر محدود به یک طبقه‌ی خاص نشده و عمومیت یافته است.

مقید بودن به حجاب تا حدی در ایران باستان اهمیت داشته است که شرق شناسی مانند ویل دورانت را بر آن می‌دارد که بخشی از نوشته‌های تاریخی خود را به این موضوع اختصاص دهد. بررسی پوشش بانوان ایرانی در سنگ نوشته‌ها و نقاشی‌های به جا مانده از ادوار مختلف تاریخی نشان می‌دهد که پوشش زنان ایرانی حتی قبل از ورود اسلام به ایران پوشش کامل و منحصر بفردی بوده است به طوری که مورخ بزرگی مثل ویل دورانت در این باره می‌نویسد:

حجاب آنچنان در ایران باستان برجسته بوده است که می‌توان گفت «حجاب از ایران به کشورهای دیگر راه پیدا کرده است».

حجاب در ایران و در تمام فرهنگ‌های قبل از اسلام سابقه داشته است این مسئله، دلیلی است بر اینکه حجاب یک نوع گرایش فطری و انسانی است. بنابراین نباید حجاب را یک محدودیت دینی بدانیم بلکه باید آن را به عنوان یک ارزش انسانی پاس داشت.

وقتی درباره‌ی حجاب و بی‌حجابی صحبت می‌شود، برخی تصور می‌کنند زنان غربی در گذشته هم به همین سبک فعلی لباس می‌پوشیده‌اند در صورتی که زنان غربی تا اوایل قرن بیستم از برهنگی در جامعه خودداری می‌کردند.

در قرون اول تا ۱۶ میلادی زنان اروپایی از لباس‌های پوشیده استفاده می‌کردند وایل دورانت در این رابطه می‌نویسد: بلندی لباس‌های بانوان اصیل اروپایی، تا روی پاها می‌رسید. زنان اشراف به ندرت در انتظار عمومی ظاهر می‌شدند. در اروپا مرد و زن از پیراهن‌های بلند با آستین‌های بلند استفاده می‌کردند که کاملاً بدن را می‌پوشاند. لباس‌های زنان خصوصاً بانوان اصیل اروپایی چند لایه و بلند تا روی زمین بود. مردان کلاه و زنان، روسری‌ای می‌پوشیدند که مو، سر و شانه را می‌پوشاند.

نقش برجسته‌ها و مجسمه‌های دوران باستان نشان می‌دهد که پوشش سر و موهای سر، پیشینه تاریخی دارد. و مورخان می‌گویند پوشش سر (روسری) در میان زنان با شأن بالای اجتماعی

بیشتر دیده شده است در مقابل، کنیزان، روسپیان و رقصندگان از پوشش کمتری استفاده می‌کردند در کتاب «کاراکالپاک» آمده است: حضور زنان در سطوح بالای اجتماعی، ارزان در دسترس نبودن، پاک و طاهر ماندن، اعتقادات مذهبی و تامین امنیت، مهم‌ترین دلایل پوشیده‌تر بودن لباس زنان در طول تاریخ است.

امروزه نه در کشورهای شرقی خبری از کیمونو هست و نه در کشورهای غربی خبری از لباس‌های پرنسسی و دامن‌های بلند، با سیاست‌های فرهنگی صهیونیستی که مبتنی بر آزادی بی حدّ بشر و ارضای بدون محدودیت غریزه جنسی بود، تغییر سبک لباس پوشیدن ابتدا در کشورهای غربی کلید خورد و سپس در کشورهای شرقی پیگیری شد ترویج برهنگی یا سیاست «حیازدایی» ابتدا در قرن پانزدهم و در قالب جنبشی ضد دین موسوم به «رنسانس» آغاز شد.

در این تفکر، ارزش زن به اندازه‌ی لذت بخشی اوست. در هنر این دوره حیازدایی از تصاویر مقدسات شروع شد تا جایی که حتی تصویر حضرت مریم علیها السلام نیز برهنه کشیده شد.

پس از ۵ قرن ترویج سیاست حیازدایی در اروپا، در قرن بیستم است که برای اولین بار زنان بصورت نیمه برهنه لباس پوشیدند. از سال ۱۹۲۱ به بعد دامن‌ها کوتاه‌تر شد تا به زانو رسید. ویل دورانت: کارخانه داران که به فکر سود بیشتر خود بودند و اخلاقیات برایشان بی اهمیت بود زنان را که کارگران ارزان‌تری بودند بر مردان سرکش و سنگین قیمت ترجیح می‌دادند و

آنان را هنگام استفاده از دستگاه‌های خطرناک به استفاده از لباس‌های تنگ و کوتاه وادار می‌کردند. بدین ترتیب در جامعه‌ی صنعتی مردانی که طلب حذف شرم و حیا بودند به بهانه‌ی آزادی زن و در واقع برای سوء استفاده بیشتر از او، زنان را به عرصه‌ی فحشا کشاندند. این برهنگی اجباری زنان در کنار رواج فرهنگ مصرف‌گرایی، سرمایه‌داران را ترغیب کرد که از جذابیت‌های جسمی زنان بعنوان وسیله‌ی لذت و سرگرمی برای کسب سود بیشتر و تجارت خود استفاده کنند.

بعد از گذشت چند سال از آغاز برهنگی در غرب، کم‌کم آسیب‌های اجتماعی و خانوادگی ناشی از آن در جامعه نمود پیدا کرد. روشنفکران و فعالان اجتماعی که با دیدن مشکلات ناشی از برهنگی نمی‌توانستند سکوت کنند، زبان به انتقاد گشودند. سوزان اف هاردینگ: انقلاب جنسی، زنان را از قید «عفت» خارج کرد و مفهوم «قابل احترام بودن» نادیده گرفته شد.

سبالوس «رئیس سابق سازمان ملی نمایندگان زنان در نیویورک»: در جامعه‌ی ما زنان مجبور می‌شوند هر روز برای کسب تایید مردان، در استانداردهای مضحک زیبایی اسیر شوند، ما یک «سطل زبالی آزادی» درست کردیم و هرچیزی را که فکر می‌کردیم محدود کننده‌ی زنان است در آن انداختیم - زنان! از فکرتان استفاده کنید، نه از اندامتان.

-وندی شلیت: بدیهی است که وقتی اجازه دادیم هرکاری آزاد باشد، آزار جنسی مزاحمت‌ها و تجاوز به عنف هم افزایش پیدا می‌کند. جامعه‌ای که علیه شرم و حیا اعلام جنگ کرده، دشمن زنان است.

-مگی نویسنده‌ی مقاله‌ی «هنر عفت»: به آسانی نمی‌توان کاری کرد که مردها به عقاید و ارزش‌های شما توجه کنند، اما اگر اجازه ندهید ظاهر شما را زیاد ببینند مجبور می‌شوند توجه خود را به باطن شما معطوف کنند.

در ایران در جریان غرب گرایی، ابتدا در شکل پوشش مردان ایرانی در دوران فتحعلی شاه اثر گذاشت. رفت و آمدهای هیئت‌های فرانسوی به دربار ایران سبب شد که اهالی دربار به تدریج با تحولات سیاسی، نظامی و اجتماعی اروپا آشنا شوند فرانسویان برای نفوذ در ایران چندین خیاط فرانسوی را به دربار قاجار فرستادند. این خیاط‌ها، لباس‌هایی برای شاهزادگان قاجار می‌دوختند که از طرح‌های اروپایی مایه می‌گرفت و به ظاهر آن‌ها را پیش چشم دیگران برجسته می‌نمود. سفر ناصرالدین شاه به اروپا نیز، در ظواهر پوشش اندرونی زنان دگرگونی پدید آورد.

اما مهمترین عامل پیدایش و اجرای کشف حجاب، سفر رضاشاه به ترکیه بود او در سفر چند روزه‌ی خود، از مناطق گوناگونی بازدید کرد. نوع لباس و شیوه‌ی فعالیت زنان در جامعه و

شیوه‌ی تعلیم و تربیت دختران ترک، نظر او را جلب کرد. او مایل بود به پندار خود، برای جبران عقب ماندگی‌های ایران، چنین وضعی در ایران نیز پدید آورد.

در سال‌های ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۴ هجری شمسی، بی‌حجابی علنی تا حدی رواج یافته بود. سرانجام انتظار غربی‌ها به سر رسید رضاشاه به اتفاق ملکه و دو دخترش که بی‌حجاب بودند و لباس اروپایی به تن داشتند، در دانشسرای مقدماتی حضور یافت و با اعطای دیپلم به محصلان و معلمان، کشف حجاب را به طور رسمی اعلام کرد این درحالی بود که آثار شرم و حیا از رخسار بسیاری از زنانی که به اجبار در مراسم شرکت کرده بودند، آشکار بود و حتی عده‌ای از زنان تا پایان مراسم رو به دیوار ایستاده بودند و اشک می‌ریختند.

آن دسته از زنان که حجاب را با نام ترقی رها کردند، بین خود و نسل گذشته و فعلی که به حفظ آداب و رسوم جامعه‌ی خود مقید بودند، مانعی به وجود آوردند این نسل جدید و تجدد خواه، اوقات فراغت خود را بیشتر در سینماها و سالن‌های نمایش می‌گذراندند تا خلا ناشی از ناپیوستگی با جامعه‌ی گذشته را پر کنند. بنابراین، سست شدن بنیان خانوادگی و پیوندهای زنشویی و در نتیجه، افزایش میزان طلاق و در پی آن، گسترش فساد و بحران‌های اخلاقی و روانی، از پی آمده‌های منفی کشف حجاب به شمار می‌آمد. البته کشف حجاب پیامدهای اقتصادی و سیاسی و مذهبی زیادی در پی داشت از جمله مصرف گرایی خصوصاً مصرف کالاهای لوکس خارجی و تضعیف موقعیت مذهب و روحانیت و تقویت فرهنگ بیگانه و گسترش بی‌بند و باری در جامعه.

«امروزه در بسیاری از کشورهایی که داعیه‌ی دفاع از حقوق بشر به ویژه حمایت از زن را دارند، او را برای پست‌ترین احساس مرد و برای اشباع دانی‌ترین نیاز او آراسته‌اند. این یعنی سقوط، انحطاط و روسیاهی، بلکه شکست و فروپاشی و در حقیقت وحشتناک‌ترین و زشت‌ترین چهره از مردسالاری!

جهان اسلام به خصوص محافل روشن فکری دینی باید در برابر این جنایت، قامت راست کرده و نقش تاریخی خود را ایفا نماید. حوزه‌های علوم دینی در سراسر جهان اسلام وظیفه دارند با تکیه بر فرهنگ و معارف غنی اسلامی، این ستم را از ساحت زنان بزدایند. اسلام در برابر مکاتب دنیا منطقی متین، متقن و مهمی برای ارائه دارد». بخشی از مقدمه‌ی کتاب «تا قاف کرامت» آیت .... سید حسن عاملی

با مطالعه‌ی این مطالب و با اشرافی که بر وضعیت نابسامان پوشش در میان تعداد نسبتاً زیادی از بانوان و حتی آقایان جامعه داریم، ضرورت کار رسانه‌ای در حوزه‌ی عفاف و حجاب بیش از پیش برایمان آشکار می‌شود. به همین دلیل سه ساختار تلویزیونی برای تهیه‌ی برنامه در این موضوع پیشنهاد می‌شود که بنا به نظر شورای محترم، یک ساختار مدنظر خواهد بود. نام برنامه نیز با تفال به کلام الهی «زینت» انتخاب شده است و زینت زیبنده برای انسان شریف، قطعاً همانی است که خطای متعال برگزیده است.

- ساختار پیشنهادی اول:

-همنشینی گرد هم و گفتگوی چالشی ۶ تا ۸ نفر از جوانان با سلايق و افكار متفاوت در حضور يك كارشناس توانمند كه وظیفه‌ی طرح موضوع تحقیق شده‌ی به روز و مدیریت گفتگو و جمع‌بندی موفق نهایی را دارد. همچنین نقش مجری را هم خواهد داشت هر موضوع شرکت کنندگان خاص خود را خواهد داشت و با شروع موضوعی دیگر در برنامه‌ی بعدی کارشناس و جوانان دیگری حضور خواهند داشت. با همکاری نهادهای مذهبی و فرهنگی و دانشگاه‌های سطح شهر و پایگاه‌های بسیج و حلقه‌ی صالحین و کانون‌های مساجد و .... جوانان و کارشناسان انتخاب خواهند شد.

لازم به ذکر است این نوع برنامه در صورتی موفق و تاثیرگذار خواهد بود كه ضوابط پخش نسبتاً متفاوتی بر آن حاكم باشد در غير این صورت با حذف بخش‌هایی از آن تبدیل به برنامه‌ای بی اثر خواهد شد و باعث هدر دادن وقت و هزینه‌ی سازمان و نیز بی اعتمادی شرکت کنندگان در بحث خواهد شد.

برای اجرای این برنامه، محوطه‌ی دانشگاه‌های محقق اردبیلی، علوم پزشکی، پیام نور، آزار و بقعه‌ی شیخ صفی الدین اردبیلی و موزه‌ی مردم شناسی و خانه‌ی تاریخی صادقی و ابراهیمی و ارشادی و ..... پیشنهاد می‌شود. (مدت ۴۰ دقیقه)

-ساختار پیشنهادی دوم:

از مطالعه‌ی دستورالعمل ارسالی از مرکز چنین بر می‌آید که برای کار رسانه‌ای در مورد حجاب و عفاف چندین هدف مدنظر بوده است: معرفی بانوان محجبه‌ی فعال و تاثیر گذار در عرصه‌ی جامعه که پوشش و حجاب، مانع موفقیت و فعالیت ایشان نشده است، انعکاس نظرات مردم در مورد عفاف و حجاب و مسائل مرتبط با آن در سطح جامعه، پرداخت به وضعیت نامناسب و اسفبار زنان در غرب و .... لذا به نظر می‌رسد بهترین ساختار برای رسیدن به این اهداف در یک قالب برنامه‌ای یعنی، ساختار مجله‌ای می‌باشد.

بخش‌های مختلف ساختار مجله‌ای:

-آرم شروع: کلام رهبر معظم انقلاب اسلامی در مورد مسئله زن که به صورت ویدئویی می‌باشد آرم شروع برنامه خواهد بود که طی آن در چند جمله پاسخ به توطئه‌ها علیه زنان جامعه را داده‌اند:

ما در قضیه‌ی زن حمله داریم..... زن ایرانی در همه‌ی میدان‌ها با موفقیت حاضر شده با حجاب اسلامی!

این ویدئو با تصاویر مناسب سخنان ایشان موجود است می‌توان بعضی از واژه‌ها و عبارات مناسب را روی تصاویر جانمایی کرد مثل: فطرت، مذهب، صنعت مد، فرهنگ برهنگی، تامین امنیت، شان اجتماعی، حیازدایی، هنر عفت، گرایش فطری، ارزش انسانی و ....^۱

-نمایش: در هر برنامه با موضوع جایگاه بانوان در ایران و اسلام و نقش خطیر آنها در خانواده و جامعه و نیز بررسی وضعیت زنان غرب فرهنگی، روی تصاویر فیلم‌ها و عکس‌های مرتبط، با صدای گوینده مرد . ۱' / ۳۰"

-مصاحبه‌ی کوتاه رو به دوربین بانوان فعال و تاثیرگذار استان که ضمن رعایت پوشش مناسب حضور در اجتماع به موفقیت‌هایی در عرصه‌های مختلف دست یافته‌اند. این بخش را هم می‌توان تولید کرد و هم از برنامه‌ی «قیزیل گول» گلچین نمود. - ۳' / ۳۰"

-گزارش مردمی: نظر مردم کوچه و خیابان و بازار در مورد رعایت حجاب و عفاف در سطح جامعه و قوانین مرتبط با آن و .... پرسیده می‌شود (بدون دیده شدن گزارشگر) ۳'

-یادی از بانوان عقیقه و تاثیرگذار تاریخ اسلام و ایران در عرصه‌های مختلف مذهبی و فرهنگی و ادبی و حماسی و علمی و .... خواهیم کرد با خواندن متنی که از خلاصه‌ی زندگی ایشان تهیه شده توسط یکی از بانوان مجری مرکز در اماکن تاریخی و مذهبی شهر. از جمله‌ی این بانوان تاثیرگذار می‌توان به حضرت معصومه سلام...علیها، بانو گوهرشاد، پروین اعتصامی و .... هرچند بانوان والامقام خاندان عصمت و طهارت قابل مقایسه با دیگران نیستند لیکن ایشان به عنوان الگوی مسلم تمامی انسان‌ها از مرد و زن مطرح می‌باشند و می‌بایست برای نسل جوان و نوجوان معرفی شوند. ۳'

-کارشناسی: صحبت‌های کارشناس خوش بیان برنامه رو به دوربین با حک شمارش معکوس

در گوشه‌ای از تصویر و ارائه‌ی جذاب موضوع مناسب روز در زمینه‌ی عفاف و حجاب و

پاسخ به سوالاتی که در این زمینه مطرح می‌باشد. ۴'

-معرفی کتاب: در هر برنامه از کتاب‌های قدیمی و جدید منتشر شده در زمینه‌ی عفاف و

حجاب انتخاب و توسط مجری جوان زن معرفی خواهد شد. فضای سبز شهر و محوطه‌ی

شورابیل و اماکنی از این دست برای این بخش در نظر گرفته شده است. ۳'

-میان برنامه‌هایی برای اتصال بخش‌های مختلف برنامه به همدیگر که می‌تواند به صورت

گرافیکی یا رئال تهیه شود از جمله با نوشته‌های زیبای نام برنامه در فضاهاى مختلف. ۱' / ۳۰"

-آرم پایان: جملاتی تأمل برانگیز و تاثیرگذار در موضوع حجاب و عفاف از کلام الهی و

بزرگان دین و تاریخ و تمدن ایران و جهان بصورت کپشن. ۳۰"

- ساختار سوم پیشنهادی:

خوانش رمان‌هایی که درباره‌ی عفاف و حجاب نوشته شده‌اند بدین صورت که در هر برنامه سه نفر از بانوان مجری مرکز برای خواندن یک فصل یا بخش از کتاب در محیط‌های مناسب شهر خصوصاً اماکن تاریخی شهر و گاهی نیز در استودیو با فضا سازی مناسب استفاده خواهد شد و در برنامه‌های بعدی ادامه‌ی رمان را پی خواهیم گرفت تا اینکه تمام شود. رمان‌های خوبی مثل «خاطرات سفیر» و «دختر موشرابی» و .... مدنظر است.